

SEGES
Att. Camilla Vestergaard

11. december 2016

UDVIKLING OG IMPLEMENTERING AF VIRKEMIDLER – LANDBRUG OG MILJØ

1. Indledning

Dette notat indeholder en kort beskrivelse af aktiviteter, der er gennemført for at øge landmænds bevidsthed om mulighederne for at gennemføre frivillige kollektive virkemidler i Fødevare- og Landbrugspakken 2016. Indsatsen for vådområder, lavbundsprojekter og minivådområder har været i fokus. I første omgang er aktiviteterne en bevidstgørelse og en afklaring af mulighederne.

Samtidig overvejes effekten af forskellige måder at tilgå landmændene på og det nødvendige samarbejde med en kommune afprøves.

Opgaven er finansieret gennem et Promilleafgiftsprojekt og interne midler fra Agri Nord. Opgaven er løst i henhold til aftale med SEGES af 15. juni 2016. Desuden er opgaven koordineret med projekt Grønne Udviklingsplaner (GUP) for Aalborg Kommune, hvor vi kan få mulighed for at følge op på nogle af de muligheder, der har vist sig hos landmænd.

2. Gennemførte elementer

Følgende er gennemført i den nævnte rækkefølge.

1. **Samarbejdsaftale Aalborg Kommune**
Der er lavet aftale med hensigtserklæring om vandsamarbejde mellem Aalborg Kommune og Agri Nord og LandboNord.
2. **Deltage på møde i regi af Limfjordsrådet**
...samt nedsat arbejdsgruppe med landboorganisationer.
Agri Nords formand har hjulpet med at skaffe sten til stenrev ved Livø.
3. Video på **sociale medier** med Carl Christian Pedersen, formand Agri Nord
4. **Informationsmøde om vådområder** og lavbundsprojekter.
50 deltagere.
Med SVANA og Limfjordsrådet den 17. november 2016.
Åbent for alle
5. **To planlægningsmøder** om Promilleafgiftsfondens projekt i projektgruppe.

6. **Udvælge primære indsatsområde**
Halkær og Nibe Bredning er udvalgt. De er sårbare og med risiko for iltsvind. Ikke det nemmeste område at arbejde med i kommunen, da der er relativt færre større drænedes arealer end i den østlige del af kommunen.
7. **Udvælge landmænd til besøg**
Gennem netværk, plantekonsulenter, arealinfo, GUP, drænvandsmålinger og lokalkendskab
8. **Større kvæglandbrug**
Takkede nej tak.
9. **Digelag**
Takkede nej tak.
10. **Deltidslandmand Kenneth ved Lindenberg Å**
Kenneth har ønske om vådområde på arealer ned til Lindenberg Å. Regler og muligheder drøftet. Kommunen vil kigge på sagen.
11. **Grønne Udviklingsplaner**
Følgende indgår i og får lavet Grønne Udviklingsplaner og i den forbindelse indgår muligheder med kollektive virkemidler. Med undtagelse af én har de alle jord i oplandet til Nibe eller Halkær Bredning. Fire af nedenstående er i skrivende stund besøgt og der er aftale om besøg i den kommende uge med de sidste to. Af de fire besøgte var der i alle tilfælde muligheder for at kigge nærmere på vådområder og/eller minivådområder. Landmændene var i alle fire tilfælde interesserede i at høre mere og konkrete arealer blev meldt ind til nærmere undersøgelse. Kommunen vil se herpå.
Landmand **Lars Olsen**
Landmand **Peter Henriksen**
Landmand **Per Krogsgaard**
Landmand **Torben Laursen** (Lundbæk og Karlsmosen)
Landmand **Mark Rokkedal**
Landmand **Carl Christian Pedersen**
12. **To artikler**
Decemberblad 2016 Agri Nord Nyt: Vådområder hhv. minivådområder. Se i siden af dokumentet.
13. **Videoer** om vådområder og minivådområder fra SEGES delt på web og facebook

Jagten sættes ind på nye vådområder

Måske er det noget for dig at tage del i et nyt vådområde- eller lavbundsprojekt.

MICHAEL PALSGAARD ANDERSEN
Faglig leder for projekter, mpa@agri.nord.dk

Som et element i vandområdeplanen for 2015-2021 og landbrugsplanen skal der findes en række placeringer til nye vådområder og lavbundsprojekter, som skal bidrage til at reducere udledningen af kvælstof til vandmiljøet.

I den forbindelse har du mulighed for at søge om tilskud, tage del i en jordfordeling eller sælge jord med forløbsret. Der er afsat 1,6 mia. kroner over seks år. Ansøgningsrunden bliver i foråret 2017 og igen til sommer. Vi forventer også ansøgningsrunder på lavbundsprojekterne. Der er al mulig god grund til allerede nu at overveje, om det er noget for din bedrift. Der skal nemlig regnes på, om krævene til fjernelse af kvælstof og fosfor samt til nedsat klimabelastning kan overholdes. Ellers kan dit areal ikke indgå.

Det vil typisk være interessant at overveje, hvis du kan nikke gæmende til et eller begge af følgende udsagn:

- Du har arealer, som er for fugtige til at give fornuftige udbytter.
- Du har høje transportudgifter til arealer langt fra gården – og arealerne kan gøres vådere.

Jordfordeling

En af måderne, hvorpå et vådområde kan blive en realitet, er ved hjælp af jordfordeling. Eller du kan vende det om. Et vådområde kan åbne for en slægtlig jordfordeling i dit område. Hele ideen er, at nogle vil være interesseret i harmonijord, mens der for andre vil være ønske om græsningsarealer eller jagt. Faktum er, at dårlig arendeling koster, og opgørelser over transportudgifter viser tydeligt, at der kan være en del at spare ved at få samlet sine arealer.

Rent praktisk er det NaturErhvervstyrelsen, der står for jordfordelingen og får lavet de nødvendige vurderinger og står for forhandlingerne. Det er en langvarig proces, men min erfaring er, at de fleste efterfølgende er tilfredse med resultatet.

Tilskud

En anden mulighed er at søge om tilskud til den jord, som indgår i et vådområde eller lavbundsprojekt. Der er tale om kompensation, hvor der sker arlige udsvælgninger i 120 år. Substansen er som vist i tabellen. For gode jorde vil det ikke være interessant, men for fugtige marker med dårligt dækningsbidrag og mulighed for tilkædetilskud er det en overvejelse værd.

Salg med forløbsret

Endelig er der også mulighed for at sælge jorden til staten, som så sælger den til høstbydende bagefter med en klausul om et vådområde. Den oprindelige ejer har dog forløbsret, men må for at benytte den ret, slippe et beløb svarende til den høstbydende.

Bekymringer

Der er naturligvis andre faktorer end det rent økonomiske, som skal tages med i betragtning, inden man ansøger om at tage del i et vådområdeprojekt.

Man skal foretage en vurdering af, om der er risiko for, at de tørre arealer op til vådområdet bliver for våde, ligesom det kan resultere i ubehagelige stumper restjord. Her er det en fordel at komme ind og præge projektet så tidligt som muligt.

Endelig er der risikoen for fremtidige restriktioner for husdyrbrugene omkring vådområdet. På den front har miljø- og fødevarerminister Esben Lunde Larsen meldt ud, at et vådområde ikke skal kunne registreres som ammoniakfølsomt, hvilket ellers har været en af de helt store barrierer. Vi forventer sagen og presser på for at få det skrevet ind i en bekendtgørelse.

Spørgsmål?

Kontakt Michael Palsgaard Andersen på tlf. 9635 1380.

Tilskudsatsen	
Der gives tilskud hvert år i 20 år.	
Omskiftelsesarealer, hvorarealerne gøres om til offent areal eller 5-6 pr. hektar	3.500 kr. pr. ha og år
Udbydte arealer eller permanent græs > 5 år	1.800 kr. pr. ha
Ingen af ovenstående - naturareal	300 kr. pr. ha

I nogle tilfælde kan der på dele af arealer også opnås tilskud til pleje af græs og natur.

I så fald giver det pr. ha: Afgræsning 2.600 kr., dog kun 1.650 kr., hvis der er grundbetaling. Ved slæt kan gives 1.050 kr. pr. ha, dog kun 850 kr. pr. ha, hvis er grundbetaling.

Hu er det jo et vådområde, så det er ikke altid det harmonerer med god afgræsning!

Ovenstående kan dog max gives op til støttestøft på 4.470 kr. pr. ha.

På nogle arealer kan der suppleres med grundbetaling på op til cirka 1.900 kr./ha, hvis grundbetaling blev rettet tilbage i 2008, og vådområdet kan komme under artikel 32.

Du kan rense dit drænvand i konstruerede minivådområder

Udsigt til nyt tilskudsordning til konstruerede minivådområder.

MICHAEL PALSGAARD ANDERSEN
Faglig leder for projekter, mpa@agri.nord.dk

Konstruerede minivådområder har stor bevågenhed hos landmænd, så derfor kommer allerede nu vores bud på, hvad der kunne tegne sig omkring tilskudsmuligheder.

Vi ved, at staten har en ny tilskudsordning til konstruerede minivådområder på tegnebrættet, og at de inden længe begynder at melde de første retningslinjer ud. Der er udsigt til, at tilskudsordningen åbner for ansøgninger senest i starten af 2018.

Der bliver sandsynligvis tale om en pulje, der giver 100 procent tilskud til projekterne, og det er formentlig den enkelte landmand, digelag eller tilsvarende, som selv søger midlerne og gennemfører etableringen af "rengørelseset". Midlerne i den slags puljer plejer at blive prioriteret ud fra, hvor der opstår den største miljøproblematik i forhold til udgiften. Minivådområdet skal formodentlig udgøre mindst 1 % af det drænedes opland for at være omfattet af den nye tilskudsordning.

Bidrag til fællesskabet

Reduktionen forventer vi kommer øvrige landmænd i oplandet til gode, når de målrettede virkemidler på

bedriftsniveau senere skal fordeles. Der er en lille chance for, at det direkte kommer den enkelte landmand, der har lavet minivådområdet til gode, så han personligt slipper billigere med efterafgrøder, kvælstofnormer eller hvad der bliver indført senere, som en del af Landbrugsplanen og vandplaner. Alternativt kan minivådområdets effekt fratrækkes på delopslagsplan eller hele oplandet, så det bidrager til fællesskabet.

Hvorfor konstruerede minivådområder?

Minivådområderne indgår som et af virkemidlerne i Fødevarer- og Landbrugsplanen og skal fjerne kvælstof fra vandmiljøet og dermed forbedre vandmiljøet med mindre iltsvind til følge.

Et konstrueret minivådområde er kendetegnet ved, at der laves en lille sølignende lavning på typisk 1-1 hektar, hvor drænvandet lødes hen. Det vigtige er, at drænvandet kommer til at stå næsten stille i en periode, så nitrat kan omdannes til kvælstof på luftform og dermed forsvinde fra vandet. Luften består i første omgang af næsten 80 % N₂, og her gør kvælstoffet ingen skade.

I Agri Nord prøver vi at påvirke myndighederne til at lave en så attraktiv ordning som muligt og har blandt meget andet gjort myndighederne opmærksomme på, at vi gerne ser, at målinger fra minivådområder indgår positivt i miljøgodkendelser af husdyrbrug.

14. **Infomøde om frivillige efterafgrøder og muligvis vådområder** med SVANA og NAER for planteavlskonsulenter 13. december 2016
15. **SVANA til Agri Nord kongres**
8. februar 2017 er SVANA inviteret til at informere om virkemidler i Landbrugspakken på en kongres for landmænd.
16. **Større vådområde ved Lindholm å**
Telefoninfo og møde med fire landmænd.

3. Læring og overvejelser

Spredning af budskabet

Tanken var at have noget generel information i form af artikler og et åbent informationsmøde *suppleret* med besøg eller møder hos udvalgte landmænd, hvor vi kunne tage udgangspunkt i netop deres bedrift og situation.

Hvordan kommer vi tættest på, at noget gennemføres?

Tilgangen med et halvdages informationsmøde en hverdags formiddag om vådområder og lavbundsprojekter samlede for få landmænd.

Vi havde lavet god markedsføring af arrangementet, men emnet var ikke attraktivt nok til alene at tiltrække ret meget mere end 10-12 landmænd og 3-5 plantekonsulenter. 50 personer deltog i alt. De resterende deltagere var SVANA, Naturerhvervsstyrelsen, lokale kommuner, Limfjordsrådet og Agri Nord og mindst en fra et entreprenørfirma.

Mødet havde den positive effekt, at myndigheder og organisationer fik et bedre indtryk af de udfordringer parterne sidder med.

-alternativt foreslår vi, at man i stedet nøjes med et indlæg som en del af et andet arrangement for landmænd. Informationen må så skæres betragteligt ned, men det er bedre, end at meget få hører om muligheden.

Møder med landmænd har haft en markant og god effekt. De besøgte ønsker alle at gå videre med arealer til vådområder, lavbundsprojekter eller minivådområder.

Tilgangen gennem Grønne Udviklingsplaner er absolut glimrende. Her er frivilligheden, helheden og landmanden helt i centrum. Grønne Udviklingsplaner tilbyder en bred vifte af tiltag indenfor bæredygtighed. Ønskes fokus på vandmiljøet er der ikke noget i vejen for, at kun det er emnet i samtale med landmanden.

Det er en udfordring at "sælge" det 1. møde, ofte køkkenbordsmøde. Tilbuddet ville ikke have interesse, hvis det kostede penge. Du skal have noget med – i dette tilfælde muligheden for jordfordeling og tilskud.

Direkte kontakt ude på bedriften med udgangspunkt i den enkeltes situation er der vi er kommet tættest på noget, der kan blive til noget. Det er dog også sandsynligt, at artikler og fælles informationsmøder kan gøde jorden inden de personlige møder.

Samarbejde med kommunen

Kommunen skal være klar til afklaringer fagligt, økonomisk og juridisk. For nogle landmænd er der meget på spil.

Der ligger adskillige udfordringer i, at kommunen/myndigheder kan bremse, at arealer gøres vådere. Det kan ske dels når der ikke kan gives garanti for hvor vådt arealet bliver og i særdeleshed, at drænvand på marker udenfor projektområdet påvirkes, ellers egnede arealer kan erklæres uegnede af kommunen, hvis en vådere jord udgør en risiko for botanik og fauna (§3 i NBL og bilag 4 arter) og så er risikoen ift. Husdyrgodkendelsesloven en bremse.

Samarbejdet mellem Aalborg Kommune og Agri Nord om Grønne Udviklingsplaner har fungeret særdeles tilfredsstillende.

Lindholm

Dette projekt får lige et par særskilte overvejelser.

I Lindholmområdet, hvor der fra kommunen er ønske om et større vådområde eller lavbundsprojekt er der afholdt ét møde med fire landmænd, som vi bad om at give deres anbefalinger til, hvordan vi kom videre med at sikre en god proces i området. Her var budskabet at tage fat i en central lodsejer uden hvem, et stort projekt ikke ville kunne gennemføres. Uden vedkommende kan det stadig overvejes at lave mindre projekter.

Der var to helt afgørende udfordringer for vådområder eller lavbundsprojekter:

1. Drænvand fra bagvedliggende arealer skal kunne komme væk efter et projekt måtte blive gennemført. Kanaler og pumper er ifølge landmændene helt nødvendige for at opnå dette. Men kan dette garanteres er der muligheder.
En af landmændene tilbød på mødet, at noget af hans jord kunne indgå.
2. Der må ikke være en risiko i forhold til husdyrgodkendelsessystemet.
Selvom miljøministeren måtte skrive det ind i lovgivningen var landmændene ikke trygge ved at senere folketings flertal kan ændre dette.

I forhold til kommunikation ønsker landmændene én person, der tager rundt og taler med lodsejerne og med mulighed for gratis involvering af landboforeningerne. Muligheden for at

samle lodssejere 3-5 stykker i delområder blev også drøftet, men fundet uegnet, når det kommer til mere bedriftsspecifikke samtaler.

De fire landmænd var meget solidariske og ønsker ikke at gennemføre noget, der kan skade deres naboer.

